

СЕКЦІЯ IV.

ПРОБЛЕМИ ДОДЕРЖАННЯ ПРАВ І СВОБОД
ЛЮДИНИ У ПРАВООХОРОННІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Автухов Костянтин Анатолійович,
кандидат юридичних наук,
асистент кафедри кримінології та
кримінально-виконавчого права
Національного університету
«Юридична академія України
імені Ярослава Мудрого»

ЧЕРГОВА СПРОБА У ЗАКОНОДАВЧИЙ СПОСІБ
ЄВРОПЕЙЗУВАТИ ВІТЧИЗНЯНУ КРИМІНАЛЬНО-
ВИКОНАВЧУ СИСТЕМУ УКРАЇНИ

Зі схваленням «Концепції державної політики у сфері реформування Державної кримінально-виконавчої служби України» [1] саме реформування, а не ефективне функціонування цієї системи визнано напрямком державної політики. Це й не дивно, адже за останні 15 років численні спроби «удосконалення», «перебудови», «реформування», «перетворення» кримінально-виконавчої системи набуло ознак окремого напрямку державної політики, не зважаючи на те, що прийняття кожного чергового документу не дає очікуваного результату.

Однією з останніх спроб можна відмітити розробку та подання на розгляд Парламенту проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про Державну кримінально-виконавчу службу України» щодо приведення її діяльності до європейських стандартів» [2]. Підтримуючи загальну ідею законопроекту, визнаючи потребу подальшої демілітаризації кримінально-виконавчої служби, слід зауважити, що запропонований законопроект має низку недоліків, зокрема наступні:

1. Згідно пояснювальної записці до наданого законопроекту цілями та завданнями його прийняття є: «виконання рекомендацій експертів Ради Європи щодо припинення використання воєнних звань та воєнної уніформи співробітниками пенітенціарної системи, що дозволить реалізувати заходи, спрямовані на подальше реформування системи виконання покарань, забезпечення дотримання прав людини, приведення умов тримання засуджених та ув'язнених до

європейських норм і стандартів».

Слід відзначити, що виходячи з положень законопроекту його прийняття лише частково, однак, все ж наблизить виконання вимог експертів Ради Європи, щодо припинення використання воєнних звань та воєнної уніформи співробітниками пенітенціарної системи. Однак виникають запитання, яким чином подібна зміна назв звань, використовуваних в кримінально-виконавчій системі, спрямована на забезпечення дотримання прав людини, приведення умов тримання засуджених та ув'язнених до європейських норм і стандартів? Видається, що ця мета навряд може бути досягнута, чи принаймні наближена прийняттям наведених в законопроекті положень.

2. Не з'ясовано в пояснювальній записці і власне до яких саме «європейських стандартів» приводиться діяльність Державної кримінально-виконавчої служби України, про що вказано в назві законопроекту. Якщо детально вивчити запропоновані зміни до Закону, то можна виявити, що вони стосуються переважно лише зміни назви звань, на кшталт використовуваних в інших правоохоронних органах України (Прокуратура України). При цьому залишається не вирішеним, як нові звання будуть співвідноситись з існуючими, адже на даний час в Державній кримінально-виконавчій службі використовується 17 звань, в той час як за проектом їх лише 10. При цьому в пояснювальній записці вказується: Прийняття проекту Закону не потребуватиме внесення змін та доповнень до інших законодавчих актів України. Твердження про відсутність потреби внесення змін до інших законодавчих актів свідчить про фрагментарність даного законопроекту. Зрозуміло одне, створюється додаткове найвище звання, яке напевно буде присвоєне Голові Державної пенітенціарної служби України (далі – ДПтС України).

3. Проектом передбачено перейменування Державної кримінально-виконавчої служби України у ДПтС України, однак таке перейменування суперечить чинному законодавству. Згідно Положення про Державну пенітенціарну службу України, затвердженого указом Президента України від 6 квітня 2011 р. № 394/2011, ДПтС України є центральним органом виконавчої влади, діяльність якої спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра юстиції України, входить до системи органів виконавчої влади і забезпечує реалізацію державної політики у сфері виконання кримінальних покарань. В свою чергу, відповідно до ст. 11 Кримінально-виконавчого кодексу України такий центральний орган виконавчої влади є лише одним з органів виконання покарань, хоча й

таким, що займає центральне місце серед усіх органів та установ виконання покарань. Запропоноване перейменування не відповідає і тексту самого закону, що пропонують змінити, адже згідно зі ст. 6 Закону України «Про Державну кримінально-виконавчу службу України» Державна кримінально-виконавча служба України складається з центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань, (на даний час це ДПтС України). Усю кримінально-виконавчу систему країни (до якої поряд з ДПтС України входять також кримінально-виконавчі інспекції, установи виконання покарань, слідчі ізолятори, воєнізовані формування, навчальні заклади, заклади охорони здоров'я, підприємства установ виконання покарань,), буде «звужено» лише до окремого центрального органу виконавчої влади. Такі зміни спровокують додаткові труднощі в організації діяльності кримінально-виконавчої системи, та й за своїм змістом не відповідають існуючій доктрині структури та порядку діяльності центральних органів виконавчої влади.

4. Змін пропонується ввести до вжитку термін «воєнізовані формування Державної пенітенціарної служби України», однак не встановлюються які саме підрозділи в структурі органів і установ виконання покарань будуть відноситись до цих формувань, а від цього залежить ефективність та перспективність досягнення поставлених цілей.

5. В пояснювальній записці вказується наступне: «проект Закону передбачає ліквідацію оперативних та інших підрозділів, які відповідно до закону діють у складі органів і установ виконання покарань, слідчих ізоляторів, призначених для їх охорони та запобігання і припинення дій, що дезорганізують роботу виправних установ та передачу цих функцій особовому складу воєнізованих формувань установ виконання покарань та слідчих ізоляторів». Однак аналіз проекту Закону дає підстави зауважити, що подібних змін в ньому не передбачено. Без змін залишена ст. 18 закону, яка передбачає серед права посадових і службових осіб органів і установ виконання покарань, слідчих ізоляторів здійснення оперативно-розшукових заходів згідно із законами України.

Наведені зауваження лише частково відображають низький рівень підготовки зазначеного проекту Закону та його невідповідність поставленим у супровідних документах до нього завданням та чинному законодавству. З урахуванням викладеного, вважаємо, що проект Закону України «Про Державну кримінально-виконавчу службу України» щодо приведення її діяльності до європейських

стандартів», реєстр. № 3153 потребує подальшого доопрацювання. Однак, як це часто буває з подібними важливими та доленосними для ефективного функціонування державних органів нормативно-правовими актами думка науковців не стає підставою для будь-якого їх доопрацювання. Розробці подібних документів повинні передувати ґрунтовні наукові дослідження та попереднє громадське обговорення.

Література:

1. Про Концепцію державної політики у сфері реформування Державної кримінально-виконавчої служби України : указ Президента України від 8 листопада 2012 року № 631/2012 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/631/2012/print1367204435217257>. - Загол. з екрана.

2. Проект Закону про внесення змін до Закону України "Про Державну кримінально-виконавчу службу України" щодо приведення її діяльності до європейських стандартів [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=48105. - Загол. з екрана.

Бандурка Ірина Олександрівна,
кандидат юридичних наук, доцент
кафедри кримінального права та
кримінології факультету підготовки
фахівців для підрозділів слідства
Харківського національного
університету внутрішніх справ

ПИТАННЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДЕЯКИХ НОРМ ЗАГАЛЬНОЇ ЧАСТИНИ КК УКРАЇНИ, СПРЯМОВАНИХ НА КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ДИТИНСТВА

Згідно з положеннями Декларації прав дитини від 20 листопада 1959 року та Конвенції «Про права дитини» від 20 листопада 1989 року, прийнятих Генеральною Асамблеєю Організації Об'єднаних Націй, дитина потребує спеціальної охорони та піклування, включаючи належний правовий захист. Тому будь-яка правова держава опікується станом захищеності прав і свобод дитини, де особливе місце мають кримінально-правові норми, які спрямовані на захист дитинства.

Кримінально-правовий захист дитинства в Україні має комплексний, системний, наскрізний характер і здійснюється на